

Sprawa C-560/20

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

26 października 2020 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Verwaltungsgericht Wien (Austria)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

25 września 2020 r.

Strona skarżąca:

CR

GF

TY

Organ będący drugą stroną postępowania:

Landeshauptmann von Wien

Przedmiot postępowania głównego

Udzielenie zezwolenia na pobyt

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Wykładnia prawa Unii, w szczególności dyrektywy 2003/86/WE, art. 267 TFUE

Pytania prejudycjalne

I. Czy będący obywatelami państwa trzeciego rodzice uchodźcy, który złożył wniosek o udzielenie azylu jako małoletni bez opieki i któremu udzielono azylu jeszcze jako małoletniemu, mogą w dalszym ciągu powoływać się na art. 2 lit. f) w związku z art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin, w przypadku gdy uchodźca osiągnął

pełnoletniość po udzieleniu mu azylu, ale w trakcie postępowania w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt jego rodzicom?

II. W razie udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi twierdzącej: Czy w takim przypadku konieczne jest, aby rodzice obywatela państwa trzeciego dotrzyмали terminu do złożenia wniosku o łączenie rodziny, o którym mowa w wyroku Trybunału z dnia 12 kwietnia 2018 r. w sprawie C-550/16, A i S, pkt 61, „co do zasady [...] trzech miesięcy od dnia, w którym dany »małoletni« uzyskał status uchodźcy”?

III. W razie udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi twierdzącej: Czy pełnoletnia, będąca obywatelem państwa trzeciego siostra osoby, która uzyskała status uchodźcy, powinna uzyskać zezwolenie na pobyt bezpośrednio na podstawie prawa Unii, jeżeli w przypadku odmowy wydania jej tego zezwolenia na pobyt rodzice uchodźcy byłiby de facto zmuszeni do rezygnacji ze swojego prawa do łączenia rodziny na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE, ponieważ ta pełnoletnia siostra uchodźcy ze względu na swój stan zdrowia wymaga stałej opieki rodziców i w związku z tym nie może po powrocie do państwa pochodzenia pozostać tam sama?

IV. W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie: Jakie kryteria należy zastosować przy ocenie, czy taki wniosek o łączenie rodziny został złożony o czasie tj. „co do zasady” w terminie trzech miesięcy w rozumieniu wyjaśnień zawartych w wyroku Trybunału z dnia 12 kwietnia 2018 r., C-550/16, A i S, pkt 61?

V. W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie: Czy rodzice uchodźcy mogą nadal powoływać się na prawo do łączenia rodziny na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE, jeżeli od dnia przyznania małoletniemu statusu uchodźcy do dnia złożenia przez rodziców wniosku o łączenie rodziny upłynęły trzy miesiące i jeden dzień?

VI. Czy w ramach procedury łączenia rodzin na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE państwo członkowskie może co do zasady żądać od rodziców uchodźcy spełnienia wymagań określonych w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2003/86/WE?

VII. Czy żądanie spełnienia przesłanek określonych w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2003/86/WE w ramach łączenia rodziny na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE zależy od tego, czy w rozumieniu art. 12 ust. 1 akapit trzeci dyrektywy 2003/86/WE wniosek o łączenie rodziny został złożony w terminie trzech miesięcy od przyznania statusu uchodźcy?

Przywołane przepisy prawa Unii

TFUE, w szczególności art. 20

Dyrektywa Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin, w szczególności art. 2, 4, 7, 9

Przywołane przepisy prawa międzynarodowego

Europejska Konwencja Praw Człowieka (zwana dalej „EKPC”), art. 8

Przywołane przepisy krajowe

Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetzes - (ustawa o osiedlaniu się i pobycie, zwana dalej „NAG”), w szczególności § 2, § 11, § 46

Asylgesetz – (ustawa o azylu, zwana dalej „AsylG”), w szczególności § 34, § 35

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i przebiegu postępowania

- 1 Przed Verwaltungsgericht (sąd administracyjny) toczą się trzy postępowania w sprawie udzielenie zezwoleń na pobyt na podstawie § 46 ust. 1 pkt 2 NAG. Te trzy postępowania dotyczą rodziców (CR i GF) względnie pełnoletniej siostry (TY) osoby mającej w Austrii status uchodźcy, RI. W swoich wnioskach wnioskodawcy zmierzają do łączenia rodziny z RI. Wszystkie wymienione osoby są obywatelami Syrii.
- 2 RI przybył do Austrii w dniu 31 grudnia 2015 r. jako małoletni bez opieki i złożył w dniu 8 stycznia 2016 r. wniosek o udzielenie mu międzynarodowej ochrony. Decyzją Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl Federalnego (urzędu ds. cudzoziemców i azylu), która została doręczona w dniu 5 stycznia 2017 r. i zgodnie z prawem austriackim stała się ostateczna w dniu 2 lutego 2017 r., RI przyznano status uchodźcy.
- 3 W dniu 6 kwietnia 2017 r. CR, GF i TY złożyli wnioski o łączenie rodziny z RI na podstawie § 35 AsylG. Decyzją doręczoną w dniu 29 maja 2018 r. wnioski te zostały oddalone przez ambasadę Austrii w Damaszku, ponieważ RI w międzyczasie osiągnął pełnoletniość. Decyzja ta stała się ostateczna w dniu 26 czerwca 2018 r.
- 4 E-mailem z dnia 11 lipca 2018 r. CR, GF i TY złożyli przedmiotowe wnioski o łączenie rodziny na podstawie § 46 ust. 1 pkt 2 NAG, powołując się przy tym na swoje prawa wynikające z dyrektywy 2003/86/WE, a w odniesieniu do TY na art. 8 EKPC. Wnioski te zostały odrzucone decyzjami Landeshauptmann von Wien (premiera kraju związkowego Wiednia) z dnia 20 kwietnia 2020 r., ze względu na to, że nie zostały one złożone „w terminie trzech miesięcy od przyznania statusu uchodźcy”. Na te decyzje wniesiono w terminie i w sposób dopuszczalny skargi, które zostały przedłożone do rozpatrzenia Verwaltungsgericht Wien (sądowi administracyjnemu w Wiedniu). W dniu 3 września 2020 r. sąd ten przeprowadził publiczną rozprawę w powiązanych postępowaniach skargowych.

- 5 Z poczynionych przez sąd ustaleń jasno wynika, że skarżący CR, GF i TY nie mogą udowodnić, by mieli prawo do normalnego zakwaterowania w Austrii lub jakiegokolwiek uprawnienie do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego w Austrii względnie jakiegokolwiek stabilne i regularne środki utrzymania. Co więcej, ustalono, że TY cierpi na porażenie mózgowie, porusza się tylko na wózku inwalidzkim oraz wymaga stałej pomocy w przyjmowaniu pokarmów i w codziennej higienie osobistej. Opiekuje się nią głównie jej matka, CR, a poza tym TY nie ma dostępu do żadnej opieki socjalnej w swoim obecnym miejscu zamieszkania. Nie może być przez swoich rodziców pozostawiona sama w Syrii.

Istotne argumenty stron w postępowaniu głównym

- 6 Skarżący w postępowaniu przed Verwaltungsgericht Wien wywodzą z ww. pkt 34 wyroku w sprawie A i S, że w przypadku wniosku o łączenie rodziny na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE nie można żądać od wnioskodawców dowodów, o których mowa w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2003/86/WE, wymaganych zgodnie z prawem austriackim.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

- 7 W niniejszym postępowaniu Verwaltungsgericht Wien stawia zasadniczo pytanie, czy wnioskodawcy mogą wywieść prawa z dyrektywy 2003/86/WE, mimo że uchodźca RI osiągnął w międzyczasie pełnoletniość. W wyroku A i S Trybunał stwierdził, że obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec, który nie ukończył 18 lat w dniu wjazdu na terytorium państwa członkowskiego i w dniu złożenia przez niego wniosku o udzielenie azylu w tym państwie, lecz który w toku procedury azylowej osiągnął pełnoletniość i otrzymał następnie status uchodźcy, powinien być zakwalifikowany jako „osoba nieletnia [małoletnia]” w rozumieniu art. 2 lit. f) w związku z art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE.
- 8 W niniejszych sprawach obywatel państwa trzeciego nie osiągnął jednak pełnoletniości w trakcie postępowania azylowego, jak w okolicznościach faktycznych sprawy A i S, lecz dopiero w trakcie postępowania w sprawie łączenia rodziny w rozumieniu art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE. Verwaltungsgericht Wien – w świetle uzasadnienia wyroku Trybunału w sprawie A i S – uważa, że rozważania zawarte w tym wyroku można odnieść do spraw takich jak niniejsze (motywy wyroku Trybunału z dnia 16 lipca 2020 r. w sprawie C-133/19, B.M.M. i in. wskazują również, że w kontekście dyrektywy 2003/86/WE osiągnięcie pełnoletniości w trakcie toczącego się postępowania zasadniczo nie ma znaczenia, lecz należy raczej uwzględnić, czy wnioskodawca był małoletni w chwili składania wniosku). Ze względu na to jednak, że – jak zauważa Verwaltungsgericht Wien – brak jest jak dotąd orzecznictwa Trybunału w tej kwestii, zadano pytanie pierwsze.
- 9 W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na to pytanie Verwaltungsgericht Wien zadaje sobie następnie pytanie, czy do niniejszej sytuacji należy zastosować

rozważania zawarte w pkt 61 wyroku w sprawie A i S, zgodnie z którymi wniosek o łączenie rodziny na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE powinien co do zasady zostać złożony w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym małoletni uzyskał status uchodźcy (pytanie drugie). Ze względu na to, że w niniejszych sprawach [wnioskodawca] osiągnął pełnoletniość po uznaniu za uchodźcę, możliwe byłoby również, by taki termin rozpoczął swój bieg dopiero od momentu osiągnięcia pełnoletniości przez uchodźcę, a zatem wniosek o łączenie rodziny na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE, który został złożony w czasie, gdy uchodźca był jeszcze małoletni, i tak zostałby złożony w przepisany terminie, niezależnie od tego, jaki okres dzieli złożenie wniosku od udzielenia azylu.

- 10 W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej również na pytanie drugie Verwaltungsgericht Wien nie znajduje w orzecznictwie Trybunału informacji, według jakich kryteriów należy oceniać zachowanie „co do zasady” terminu trzech miesięcy (pytanie czwarte).
- 11 W przypadkach niniejszych skarg od dnia udzielenia azylu małoletniemu do dnia złożenia wniosku o łączenie rodziny zgodnie z art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE upłynęły trzy miesiące i jeden dzień. Verwaltungsgericht Wien zadaje sobie pytanie, czy w ten sposób zachowany został termin „co do zasady” trzech miesięcy, o którym mowa w pkt 61 wyroku w sprawie A i S (pytanie piąte).
- 12 W tym kontekście Verwaltungsgericht Wien wychodzi z założenia, że wnioskodawcom nie można zarzucić, iż w momencie składania wniosków o łączenie rodziny skorzystali z właściwego według austriackiego prawa środka prawnego tj. wniosków na podstawie § 35 Asylgesetz, które zostały następnie oddalone na tej podstawie, że uchodźca osiągnął w międzyczasie pełnoletniość, ponieważ wnioskodawcy siłą rzeczy nie mieli żadnego wpływu na czas załatwiania ich wniosków. Przedmiotowe kolejne wnioski o łączenie rodziny na podstawie § 46 ust. 1 pkt 2 NAG zostały ostatecznie złożone bezpośrednio po oddaleniu wniosków złożonych na podstawie § 35 AsylG, tak że Verwaltungsgericht Wien nie dostrzega tu żadnego niedotrzymania terminu, a kwestia, czy wnioski o łączenie rodziny zostały co do zasady złożone w ciągu trzech miesięcy od udzielenia azylu, może zatem odnosić się tylko do pierwszych wniosków o łączenie rodziny na podstawie § 35 AsylG złożonych trzy miesiące i jeden dzień po udzieleniu azylu małoletniemu.
- 13 Zdaniem Verwaltungsgericht Wien z pkt 34 wyroku w sprawie A i S ani z żadnego innego fragmentu tego wyroku nie wynika, że w przypadku wniosku o łączenie rodziny na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE nie można wymagać od wnioskodawców dowodów, o których mowa w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2003/86/WE (zob. pkt 6 powyżej). Artykuł 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE gwarantuje łączenie rodziny wstępnych pierwszego stopnia w prostej linii, niezależnie od warunków określonych w art. 4 ust. 2 lit. a). Oznacza to, że nie jest konieczne, by krewni członka rodziny rozdzielonej pozostawali na jego utrzymaniu ani by nie posiadali wsparcia własnej rodziny w kraju pochodzenia.

Jednakże powody, dla których wymogi określone w art. 7 dyrektywy 2003/86/WE nie powinny co do zasady mieć zastosowania do łączenia rodziny na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE, nie wynikają zdaniami Verwaltungsgericht Wien ani z brzmienia tego przepisu, ani z systematyki dyrektywy w sprawie łączenia rodzin (zob. z drugiej strony łączenie rodziny na podstawie art. 4 ust. 1 dyrektywy 2003/86/WE, w stosunku do którego zastosowanie art. 7 dyrektywy 2003/86/WE jest wyraźnie wyłączone na podstawie art. 12 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy 2003/86/WE). Stąd pojawia się pytanie szóste.

- 14 Ponadto dla Verwaltungsgericht Wien nie jest jasne, czy żądanie przedstawienia takich dowodów zależy od tego, czy wniosek o łączenie rodziny został złożony w terminie trzech miesięcy od dnia przyznania statusu uchodźcy, jak to jest uregulowane w art. 12 ust. 1 akapit trzeci dyrektywy 2003/86/WE. Termin, o którym mowa w tym akapicie mógłby ze względu na odwołanie w akapicie pierwszym odnosić się zgodnie z regułami wykładni systematycznej wyłącznie do członków rodziny, o których mowa w art. 4 ust. 1 dyrektywy 2003/86/WE. Przepis ten można by jednak interpretować również w taki sposób, że co do zasady ma on zastosowanie do każdego wniosku o łączenie rodziny (tak mógłby być rozumiany wyrok Trybunału, C-380/17, KB, pkt 46 i 47), dlatego też pytanie siódme ma na celu wyjaśnienie wykładni art. 12 ust. 1 akapit trzeci dyrektywy 2003/86/WE.
- 15 Siostra członka rodziny rozdzielonej nie jest uważana za członka rodziny w rozumieniu prawa austriackiego. W tym względzie Austria nie skorzystała z możliwości przewidzianej w art. 10 ust. 2 dyrektywy 2003/86/WE. Skarżący przed Verwaltungsgericht Wien twierdzą przy tym, że opieka nad dorosłą siostrą w państwie pochodzenia nie jest zapewniona, że nie mieszkają tam inni krewni i że w związku z tym siostra jest całkowicie zdana na dalszą opiekę ze strony swoich rodziców.
- 16 Zdaniem Verwaltungsgericht Wien należy z tej sytuacji wyciągnąć wniosek, że rodzice członka rodziny rozdzielonej byliby w rzeczywistości zmuszeni do zrzeczenia się wszelkich praw do łączenia rodziny, wynikających z art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE, jeśli jednocześnie siostra członka rodziny rozdzielonej nie otrzymałaby również zezwolenia na pobyt.
- 17 Trybunał stwierdził w swoich wcześniejszych orzeczeniach dotyczących art. 20 TFUE (sprawa C-34/09 Zambrano, sprawa C-256/11 Dereci, sprawa C-133/15 Chavez-Vilchez i in.), że odmowa zezwolenia na pobyt dla obywatela państwa trzeciego może być niedopuszczalna, jeżeli taka odmowa skutkowałaby zmuszeniem obywateli Unii do opuszczenia terytorium Unii. W takich okolicznościach korzystanie przez tych obywateli Unii z podstawowych praw wynikających z ich obywatelstwa Unii byłoby de facto niemożliwe. Jednakże z punktu widzenia Verwaltungsgericht Wien dotychczasowe orzecznictwo Trybunału odnosi się, po pierwsze, wyłącznie do obywatelstwa Unii a, po drugie, wyłącznie do sytuacji, w których obywatel państwa trzeciego jest zobowiązany

opuścić terytorium Unii Europejskiej, ale nie do sytuacji, w których odmówiono mu wjazdu.

- 18 W przypadku niniejszych skarg nie chodzi o obywatela Unii, a zatem nie ma mowy o naruszeniu istoty art. 20 TFUE. Niemniej jednak można argumentować, że wnioskodawcy CR i GF - w zakresie, w jakim mają roszczenie o łączenie rodziny na podstawie dyrektywy 2003/86/WE - są faktycznie pozbawieni tego przyznanego im na podstawie prawa Unii roszczenia w przypadku odmowy udzielenia zezwolenia na pobyt innej osobie. Z punktu widzenia Verwaltungsgericht Wien (sądu administracyjnego w Wiedniu) rozważania dotyczące art. 20 TFUE zawarte w cytowanych wyrokach Trybunału można zastosować do wykonywania prawa do łączenia rodziny na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86/WE, dlatego też pytanie trzecie ma na celu ustalenie, czy taki przymus faktyczny może rozszerzyć zakres stosowania dyrektywy 2003/86/WE na kolejne osoby.
- 19 W tym kontekście należy zważyć, że zgodnie z austriackim prawem możliwe jest przyznanie prawa pobytu pełnoletniej siostrze członka rodziny rozdzielonej, pomimo niespełnienia wymogów ustawowych, jeśli jest to uzasadnione istotnymi względami dotyczącymi życia prywatnego i rodzinnego w rozumieniu artykułu 8 EKPC. Jednakże roszczenie o przyznanie prawa pobytu wynikające bezpośrednio z prawa Unii może wykraczać poza przedmiot ochrony art. 8 EKPC, dlatego też pytanie zadane odnośnie do siostry członka rodziny rozdzielonej jest niezbędne dla rozstrzygnięcia niniejszych spraw.

DOKUMENT